

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕОНАТОЛОГІЇ ТА ПЕРИНАТАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ / TOPICAL ISSUES OF NEONATOLOGY AND PERINATAL MEDICINE IN UKRAINE

УДК: 614.47-053.2

DOI: 10.24061/2413-4260.VIII.2.28.2018.1

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІМУНІЗАЦІЇ ДІТЕЙ
У РЕАЛІЯХ АНТИВАКЦИНАЛЬНОГО РУХУ**Л.В. Мельничук¹, Ю.Д. Годованець¹,
М.М. Сем'янів¹, І.С. Вострікова²**Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»¹,
Управління охорони здоров'я Чернівецької
міської ради²
(м. Чернівці, Україна)**Резюме**

Вступ. Імунізація є одним з найуспішніших та ефективніших медико-санітарних заходів. Вона дозволяє щорічно запобігати від 2 до 3 мільйонів випадків смерті та захищає людей від таких хвороб, як дифтерія, кір, кашлюк, пневмонія, поліомієліт, краснуха, правець, гепатити, грип, менінгіт, рак шийки матки і печінки.

Мета дослідження. Провести аналіз охоплення щепленнями дитячого населення м. Чернівці, частоту несприятливих подій після щеплень та проблемні питання вакцинації дітей.

Матеріал і методи. Вивчено статистичні дані виконання обсягів щеплення дітей у м. Чернівці, кількості зареєстрованих несприятливих подій після щеплення. Проведено аналіз вакцинального статусу дітей, що захворіли на кір, анкетування 30 батьків щодо відношення їх до щеплень дітей та причин відмов від щеплень.

Результати. Зниження охоплення щепленнями дітей призвело до спалаху кору в регіоні й загрожує виникненню небезпечних інфекцій – дифтерії, правця, поліомієліту. Кількість несприятливих подій після вакцинації АКДП становить у місті 14,8%, ускладнень не зареєстровано. Серед дітей, які захворіли на кір, 62,2 % не мали жодного щеплення, а 19,8% - лише 1 щеплення.

Висновки. Зниження рівня вакцинації та ревакцинації, відсутність прихильності та довіри батьків до проведення імунізації призвело до зменшення популяційного імунітету і загрожує новими спалахами інфекційних хвороб. Більшість батьків отримують інформацію про вакцинацію від медичних працівників, і вона має бути сучасною та професійною.

Ключові слова: щеплення; вакцина; кір; дифтерія.

Вступ

Імунізація є одним з найуспішніших та ефективніших медико-санітарних заходів. Вона дозволяє щорічно запобігати від 2 до 3 мільйонів випадків смерті та захищає людей від таких хвороб, як дифтерія, кір, кашлюк, пневмонія, поліомієліт, краснуха, правець, гепатити, грип, менінгіт, рак шийки матки і печінки [1,2]. В Україні обов'язкова вакцинація здійснюється проти десяти хвороб [5]. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) 24,7% смертей у світі спровоковані інфекційними захворюваннями. У структурі дитячої смертності такі недуги мають вже 63% [2].

Імунізація є невід'ємним правом людини на здорове і повноцінне життя та найефективнішою зброєю у подоланні інфекційних хвороб. Проте, навіть сьогодні більше 22 мільйонів дітей грудного віку не проходять повну вакцинацію, і більше 1,5 мільйонів дітей у віці до п'яти років помирають від хвороб, яким можна запобігти за допомогою існуючих вакцин [4].

В Україні за період 2011-2012 рр. на кір захворіло більше 12 тисяч людей, що у 80 разів більше порівняно з попередніми роками. За останній рік захворюваність на кашлюк зросла майже у 3 рази, померло від кашлюку 3 дитини у віці до 1 року.

Після введення Ніб-вакцинації знизилася показники смертності дітей від гнійного менінгіту в 2 рази та від пневмоній - у 1,5 рази, однак захворюваність залишається доволі високою. Відомо, що 15% гнійних менінгітів та 60% пневмоній викликається пневмококом, вакцина від якого зареєстрована в Україні і поступово

впроваджується для застосування у групах ризику.

За даними ВООЗ Україна знаходиться серед 8 країн з найгіршими показниками за рівнем вакцинації проти кашлюка, дифтерії та правця - центральноафриканська Республіка, Чад, Екваторіальна Гвінея, Нігерія, Сомалі, Південний Судан, Сирія та Україна. У цих країнах, за даними ВООЗ, у 2016 році охоплення імунізацією проти кашлюку, дифтерії та правця було найнижчим у світі. Зокрема, повний курс вакцинації проти цих хвороб пройшли менше 50 відсотків немовлят. За даними МОЗ України з початку цього року в країні було зареєстровано п'ять випадків захворювання дітей на правець, жодна дитина не була щепленою. Ситуація щодо охоплення імунізацією проти інших хвороб в Україні теж є критичною [4]. За даними МОЗ України, станом на червень 2017 року, проти гемофільної інфекції повністю вакциновано лише 18,6 % українських дітей віком до року, проти гепатиту Б – 25,0%, проти поліомієліту та кашлюка – 26,0%, проти туберкульозу - 40,2%, проти кору, паротиту та краснухи - 45,7 % немовлят.

Спалахи кору в Україні не вщухають, хоча з середини лютого 2018 року спостерігалось поступове зменшення кількості нових випадків хвороби. Не зважаючи на те, що захворювання належить до керованих інфекцій, кір займає одне з провідних місць за поширеністю в структурі інфекційних хвороб. Зниження рівня охоплення імунізацією, масова відмова батьків від проведення щеплень дітям, втрата довіри до вакцинації, дискредитуючі матеріали в засобах масової

інформації тощо створили сприятливі умови щодо поширення захворюваності на кір [3].

Мета дослідження

Провести аналіз охоплення щепленнями населення м. Чернівці, частоту несприятливих подій після щеплень та причини відмов батьків від вакцинації дітей.

Матеріал та методи дослідження

Вивчено аналіз статистичних даних виконання обсягів щеплення дітей в м. Чернівці, кількості зареєстрованих несприятливих подій після щеплення. Проведено аналіз вакцинального статусу дітей, що захворіли на кір, анкетування 30 батьків щодо відношення їх до

щеплень дітей та причин відмов від щеплень.

Результати та їх обговорення

Аналіз статистичних даних виконання обсягів щеплень дітей м. Чернівці засвідчує, що після зростання захворюваності на кір виконання обсягів щеплень дітей проти кору, паротиту, краснухи (КПК) порівняно з 2016 роком зросло і становило 104,4% проти 46,7% у 2016 році. Показник вакцинації дітей першого року життя АКДП-3 по місту склав 66,5%, а на дільницях сімейних лікарів 46-50%. Цей рівень охоплення вакцинацією проти кашлюка, дифтерії та правця є недостатнім і може призвести до спалахів цих небезпечних інфекцій.

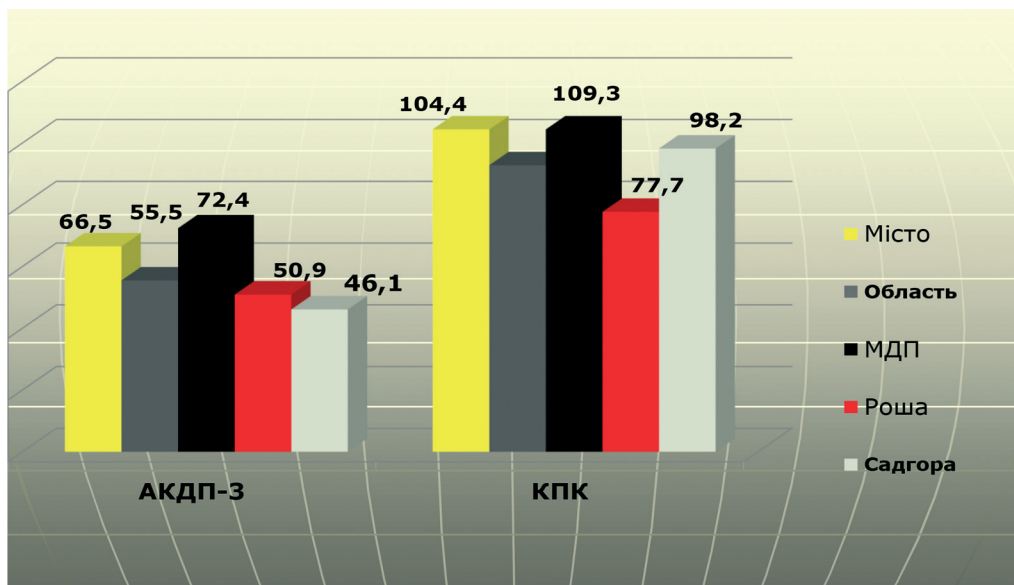

Рис. 1. Виконання обсягів щеплення (%) дітей в м. Чернівцях у 2017 р.

Багаторічна динаміка захворюваності на кір за період 2001 - 2017 рр. та I квартал 2018 р. свідчить про циклічність епідемічного процесу кожні 4-5 років. Всього за період з 01.01.2017 р. по 15.03.2018 р. у місті зареєстровано 262 випадки кору. Серед захворілих ви-

явлено 143 дитини, що складає 54,6% та 119 дорослих (45,4%). Найбільшу кількість хворих на кір виявлено серед молодих осіб у віці від 20 до 29 років – 60,5% та 30-39 років – 21,8%, про що свідчить відсутність імунітету та проведених щеплень у дитинстві.

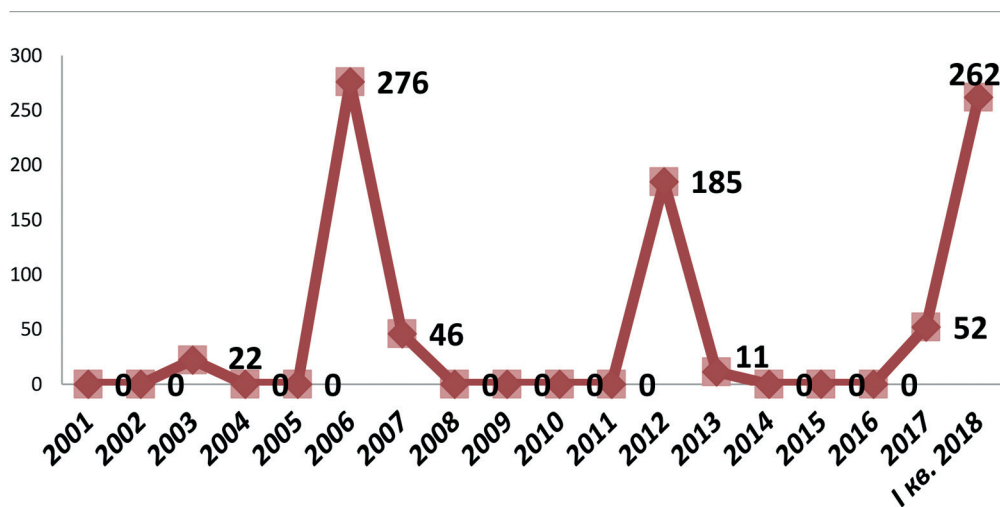
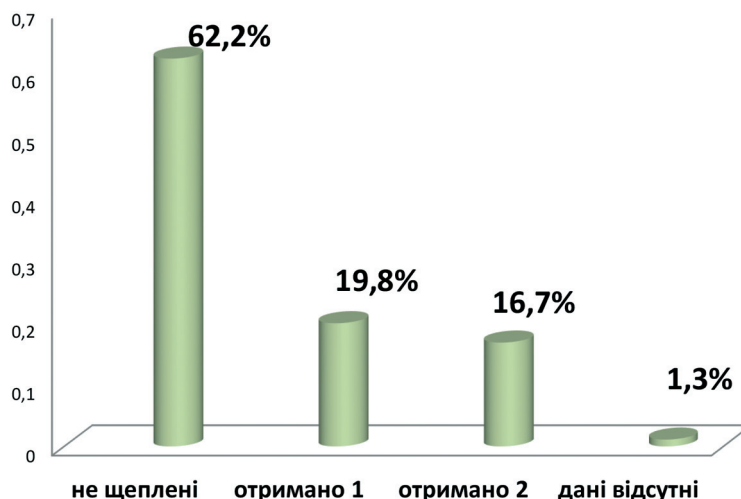

Рис. 2. Показники кількості дітей, які захворіли на кір, у м. Чернівці за період 2001-2018 рр.

Рис.3. Вакцинальний статус дітей, які захворіли на кір.

Серед усіх осіб, які захворіли на кір: 44,8% - дорослі з невизначеним вакцинальним статусом, 62,2% - діти, які не мали жодної дози вакцини, 19,8% дітей мали 1 дозу, 16,7% - 2 дози. Таким чином, 82,0% дітей, які захворіли на кір, не мали повного комплексу щеплень проти кору, що значно вище показника кількості захворювань дітей, у яких були проведені щеплення.

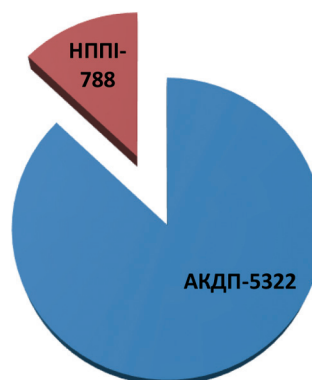
Засоби масової комунікації впливають на формування знань у батьків на рівні з медичними працівниками. Переважна більшість батьків вважають, що хвороба завдає страждань або призводить до складних ускладнень, тому роблять щеплення за графіком і вчасно (80,0%). На жаль, залишається 20,0 % батьків, які до цього часу вважають, що краще дітям перехворіти, а 46,7% батьків лякають можливі «поствакцинальні реакції». Серед батьків, які були опитані, 59,8% отримували інформацію щодо вакцинації від медичного працівника, однак на думку 40,2% батьків найбільший вплив, у тому числі й негативний, щодо доцільності імунізації дитини мають засоби масової інформації, що таким чином, залежить саме від позитивно або негативно поданої інформації стосовно щеплень.

Рис. 4. Джерело отримання інформації батьками щодо доцільності щеплення дитини.

Був проведений аналіз кількості несприятливих подій після імунізації у дітей, що отримали цільноклітинну вакцину АКДП у 2017 році. Загальні та місцеві ознаки у вигляді лихоманки, інфільтратів мали 788 дітей з 5322,

що склало 14,8%. Ускладнень після вакцинації АКДП у дітей міста за останні роки зареєстровано не було.

Рис.5. Частота несприятливих подій (НППІ) після вакцини АКДП у 2017 році.

Висновки

1. Зниження рівня вакцинації проти кору дітей, відсутність прихильності та довіри у батьків до проведення імунізації призвело до зменшення популяційного імунітету та зростання захворюваності на цю небезпечну інфекцію.

2. Серед дітей, які захворіли на кір, 62,2% не отримали жодної дози вакцини, 19,8% мали 1 дозу, 16,7% мали 2 дози, що засвідчує ефективність процесу вакцинації щодо попередження інфекції.

3. Рівень охоплення вакцинацією проти кашлюка, дифтерії та правця є недостатнім (66,7%), що може призвести до спалахів цих небезпечних інфекційних захворювань.

4. Не обґрунтовано завищеними є дані щодо несприятливих подій після проведення щеплень (14,8%) та виникнення ускладнень (0,0%), що знижує мотивацію батьків до своєчасного щеплення дітей.

5. Більшість батьків отримує інформацію щодо вакцин та необхідності щеплення від медичних працівників, тому вона має бути професійною та сучасною при відповідному комесійному обґрунтуванні за наявності медичних протипоказань.

Література

1. Бережний ВВ, Козачук ВГ. Вакцинопрофілактика гепатиту В: експертний погляд на міжнародні стратегії захисту. *Современная педиатрия*. 2013;4:39-44.
2. Бондарчук ОБ. Імунопрофілактика – актуальна проблема сучасної медицини. *Клінічна імунологія. Алергологія. Імунопрофілактика*. 2009;6-7:10-14.
3. Волянська ЛА. Епідемічні реалії кору на Тернопільщині. *Актуальна інфектологія*. 2016;11(2):98-103.
4. Дмитрук ВІ, Заславська ГО. Імунопрофілактика інфекційних захворювань у дітей: досягнення та проблеми. *Антивакцинальний рух як фактор перешкоди в проведенні імунізації населення. Актуальна інфектологія*. 2017;5(4):166-71. doi:10.22141/2312-413x.5.4.2017.115728
5. Про удосконалення проведення профілактичних щеплень в Україні. Наказ МОЗ України від 11.08.2014 №551 [Інтернет]. Київ: МОЗ України; 2014 [цитовано 2018 Тра 21]. Доступно: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1237-14> (in Ukrainian).

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ИММУНИЗАЦИИ ДЕТЕЙ В РЕАЛИЯХ АНТИВАКЦИНАЛЬНОГО ДВИЖЕНИЯ

*Л.В. Мельничук¹, Ю.Д. Годованец¹,
М.Н. Семьянив¹, И.С. Вострикова²*

Высшее государственное учебное заведение Украины «Буковинский государственный медицинский университет»¹,
Управление охраны здоровья Черновицкого городского совета²
(г. Черновцы, Украина)

Резюме

Введение. Иммунизация является одним из самых успешных и эффективных медико-санитарных мероприятий. Она позволяет ежегодно предотвращать от 2 до 3 миллионов случаев смерти и защищает людей от таких болезней, как дифтерия, корь, коклюш, пневмония, полиомиелит, краснуха, столбняк, гепатит, грипп, менингит, рак шейки матки и печени

Цель исследования - провести анализ охвата вакцинацией детского населения в г. Черновцы, частоту неблагоприятных событий после вакцинации и проблемные вопросы вакцинации детей.

Материал и методы. Изучено статистические данные охвата вакцинацией детей в г. Черновцы, количества зарегистрированных неблагоприятных событий после вакцинации. Проведен анализ вакцинального статуса детей, заболевших корью, анкетирование 30 родителей, их отношения к вакцинации детей и причин отказа от вакцинации.

Результаты. Снижение охвата вакцинацией детей привело к вспышке кори в регионе и угрожает появлением опасных инфекций – диф-

References

1. Berezhnyi VV, Kozachuk VH. Vaksynoprofilaktyka hepatytu V: ekspertnyi pohliad na mizhnarodni stratehii zakhystu [Hepatitis b vaccine prevention: expert view on international strategy of protection]. *Sovremennaya pediatriya*. 2013;4:39-44 (in Ukrainian).
2. Bondarchuk OB. Immunoprofilaktyka – aktualna problema suchasnoi medytsyny [Immunoprophylaxis is an urgent problem of modern medicine]. *Klinichna imunolohiia. Alerholohiia. Immunoprofilaktyka*. 2009;6-7:10-14 (in Ukrainian).
3. Volianska LA. Epidemichni realii koru na Ternopilshchyni [Epidemic realities of measles in the ternopil region]. *Aktualna infektolohiia*. 2016;11(2):98-103 (in Ukrainian).
4. Dmytruk VI, Zaslavska HO. Immunoprofilaktyka infektsiinykh zakhvoriuvan u ditei: dosiahnennia ta problemy. *Antyvaksynalni rukh yak faktor pereshkody v provedenni imunizatsii naseleunia. [Immunoprophylaxis of infectious diseases in children: achievements and problems. Anti-vaccine movement as a barrier factor in immunization of the population]. Aktualna infektolohiia*. 2017;5(4):13-18. doi:10.22141/2312-413x.5.4.2017.115728 (in Ukrainian).
5. Pro udoskonalennia provedennia profilaktychnykh shcheplen v Ukraini [On improvement of preventive vaccination in Ukraine]. *Nakaz MOZ Ukrainy vid 11.08.2014 №551 [Internet]. Kyiv: MOZ Ukrainy; 2014 [tsytovano 2018 Tra 21]. Dostupno: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1237-14> (in Ukrainian).*

THE ACTUAL ISSUES OF IMMUNIZATION OF CHILDREN IN THE REALITIES OF ANTI-VACCINAL CAMPAIGN

*L. Melnychuk¹, Yu. Hodovanets¹,
M. Semianiv¹, I. Vostrikova²*

Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»¹,
Department of Health Care of Chernivtsi City Council²
(Chernivtsi, Ukraine)

Summary

Introduction. Immunization is one of the most successful and effective health care measures, it allows to prevent annually from 2 to 3 million deaths and protects people from diseases such as diphtheria, measles, pertussis, pneumonia, poliomyelitis, rubella, tetanus, hepatitis, influenza, meningitis, cervical cancer and liver cancer.

Aim of study. To analyze the coverage of vaccination of children in Chernivtsi, the frequency of adverse events after vaccination and the issues of vaccination of children.

Materials and methods. The analysis of statistic data on the implementation of vaccination rates of children in Chernivtsi, the number of registered adverse events after vaccination was studied. The analysis of the vaccine status of children with measles, questionnaire of 30 parents concerning their attitude to vaccinations of children and causes of vaccination failure.

Results. Reduction of vaccination coverage of children has led to outbreaks of measles in the region and threatens the emergence of dangerous infections

териї, столбняка, поліомієліта. Кількість небажаних подій після вакцинації АКДП склало в місті 14,8%, ускладнень не зареєстровано. Серед хворих на корію дітей, 62,2 % не вакциновані зовсім, а 19,8% - мали 1 дозу вакцини.

Висновки. Зниження рівня вакцинації і ревакцинації, відсутність довіри батьків до проведення імунізації привело до зниження популяційного імунітету і загрожує новими вибухами інфекційних захворювань. Більшість батьків отримують інформацію про вакцинацію від медичних працівників, і вона повинна бути сучасною і професійною.

Ключові слова: імунізація; вакцина; корі; дифтерія.

Контактна інформація:

Мельничук Лариса Василівна – к.мед.н., доцент, доцент кафедри сімейної медицини Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет», головний педіатр Управління охорони здоров'я, м.Чернівці, Україна.

Контактна адреса: Театральна площа, 2, м.Чернівці, 58002, Україна.

Контактний телефон: +38(050) 5192814.

e-mail: lora@bsmu.edu.ua

ORCID: orcid.org/ 0000-0001-9954-745X

Researcher ID: C-6949-2017

Контактная информация:

Мельничук Лариса Васильевна – к.мед.н., доцент, доцент кафедры семейной медицины Высшего государственного учебного заведения Украины «Буковинский государственный медицинский университет», главный педиатр Управления охраны здоровья, г.Черновцы, Украина.

Контактный адрес: Театральная площадь, 2, Черновцы, 58002, Украина.

Контактный телефон: +38(050) 5192814.

e-mail: lora@bsmu.edu.ua

ORCID: orcid.org/ 0000-0001-9954-745X

Researcher ID: C-6949-2017

Contact Information:

Larisa Melnychuk – PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Family Medicine Department of Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University», Chief Pediatrician of Health Department, Chernivtsi, Ukraine.

Contact address: Theatre sq., 2, Chernivtsi, 58002, Ukraine.

Phone: +38(050) 5192814.

e-mail: lora@bsmu.edu.ua

ORCID: orcid.org/ 0000-0001-9954-745X

Researcher ID: C-6949-2017

- diphtheria, tetanus, poliomyelitis. The number of adverse events after vaccination of ADTP is 14,8 % in the city, complications are not registered. 62.2% of the measles-infected children had no vaccination and 16.7% of them had only one vaccination.

Conclusion. Reduction of the level of vaccination, lack of commitment and trust of parents to immunization has led to a decrease of population immunity and threatens new outbreaks of infectious diseases. Majority of parents receive information concerning vaccination from health workers therefore it be modern and professional.

Key words: Vaccination; Measles; Diphtheria; Immunity.